

Schválen telegram vládě do Košic, jehož text je připojen k zápisu.⁶
Další schůze se bude konati 1. května 1945 v 8 hodin.

Šťastný

SÚA Praha. Pražské povstání, inv. j. 30. Orig.

[235]

1945, 30. duben. Praha. — Provolání České národní rady k členům národních výborů a všem občanům v dosud okupovaném území republiky s vytyčením nejbližších programových zásad.

Občané. Členové NV.

Volá Vás Národní rada česká, v níž se spojily všechny pokrokové složky domácího odboje v zemi české, moravské a slezské. Volá Vás v jednotě, ukuté v ohni šestiletého zápasu s okupanty, v rozhodné chvíli boje za osvobození.

Pod mocnými údery Rudé armády a armád spojeneckých dokonává nacistická bestie, jednolitivě, oddělené údy však ještě bijí kolem sebe. Nedopusťte, aby ve smrtelné křeči ještě rdousily naši zem a ničily to, co jste zbudovali.

Výzva československé vlády ze 17. dubna¹ jasně ukazuje, že situace dozrála k našemu vystoupení; bratři a sestry v osvobozené části vlasti právem očekávají naše rozhodné činy.

Rozšiřte jednotu odboje dál, do všech míst, ulic a továren. Opření o zkušenosti nejlepších protinacistických bojovníků, jež došly výrazu v národních výborech, vytvářejte NV dál a všude. Utvořte ihned bojové skupiny k vystupňování sabotáží, zejména však k ničení tratí a silnic, kolejí a signalizačních zařízení. Zasadíme tak nepříteli nejtěžší rány. Vyznačujte přesně na mapách nacistická opevnění budov, minová pole, záseky, příkopy a skladiště zbraní; pokud se jich sami nezmocníte, informujte o nich postupující armády svobody. Abyste jim včas uvolnili cestu, připravte se na ničení a odstraňování překážek. Zajišťujte zrádce a kolaboranty. Dělníci, připravte se k obraně pracovišť. Dokončete ihned přípravy ku generální stávce, která bude ve vhodnou chvíli vyhlášena Ústřední radou odborů v dohodě s Národní radou. Zemědělci a všichni, kdo máte zásoby potravin, skryjte je před rabujícími nacistickými dranty, mějte je však pohotově pro síly odboje a osvobození; dobytek ukryjte v lesích. Nikdo se nedej pohnouti k evakuaci; všichni proti ní ihned agitujte. Heslem budiž: muži k partyzánům a k bojovým jednotkám závodů a měst, ženy a děti do lesů a do sklepů.

Při ústupu nacistů braňte obce a závody ze záseků a barikád, jež zřídíte. Jen tak uchráníte životy a majetek, jen tak urychlíte postup osvoboditelů a přispějete k vítězství.

Tato bojová pohotovost a jednota budiž před Vámi jako naléhavá výzva a program. Tím spíše, že s jeho naplněním půjde ruku v ruce nové uspořádání osvobozené vlasti. Široké vrstvy lidu kladou na ně důraz ústy svých NV; Národní rada česká, navazujíc na toto úsilí, dává mu jednotný tvar a prohlašuje:

Domácí odboj, spojený v Národní radě české jako představitel pokrokových, demokratických snah lidu, vítá zákonitou vládu nové, svobodné republiky v Košicích. Ztotožňuje se s nástinem jejího politického, sociálního, hospodářského a kulturního programu; ve shodě s ním vznáší a uskutečňuje tyto požadavky:

Ve vnitřní politice nejširší demokracii, vzrostlou z NV. Ty budou doplněny volbami, utvoří prostřednictvím okresních a zemských NV revoluční, ústavodárné Národní shromáždění a

⁶ Telegram vládě do Košic zněl: „Vyhlášte ihned rozhlasem, že ani Hrubý, ani kterýkoliv jiný člen protektorátní vlády není oprávněn mluvit a jednat jménem národa. Necht' vyčká prohlášení ČNR. ČNR jménem svých složek: komunistické strany, Revolučního odborového hnutí, Revolučního hnutí zemědělců, Revolučního hnutí družstevníků, Rady Tří, Revolučního hnutí žen, Hnutí za svobodu“ [SÚA Praha. Pražské povstání, inv. j. 30].

¹ Viz dokument čís. 216.

1945, 30. duben. Ostravsko. — Provolání vojáků 1. čs. armádního sboru v Sovětském svazu k ostravským dělníkům s výzvou k pomoci Sovětské armádě a k převzetí závodů do rukou pracujícího lidu.¹

Kováci, horníci! Dělníci Ostravska!

Rudá armáda a s ní vojáci československých jednotek v SSSR ženou německého vetřelce a jejich pomocníky — zrádce z našich krajů. Volnost a svoboda, kterou Vám vydobyli svým hrdinstvím a sebeobětavostí stateční rudoarmějci, zvítězila nad porobou a otroctvím. Uvědomte si v této chvíli, komu sloužily závody, hutě a doly, ve kterých jste pracovali! Byly v rukou nejhnusnějších zločinců, v rukou Němců, odpadlíků a zrádců. Všechno to, co jste svýma rukama, svým potem vyrobili, bylo majiteli-zločinci obráceno proti Vám, proti Vaší svobodě a míru. Oni sklízeli zisky, Vy otroctví a násilí. Práce Vašich rukou byla namířena proti bratřím Rusům, Ukrajincům, Bělorusům, proti slovanské bratrské Rudé armádě, proti bojovníkům za svobodu, proti odvážným partyzánům, proti Vám samým, proti nám.

Dělníci! Naše závody, práce našich rukou se již nikdy nesmí obrátit proti nám, proti lidu. Nikdy více nesmí sáhnout zločinec, fašista, odpadlík na bohatství našich zemí. Bohatství našich zemí musí být využito ve prospěch lidu. Závody, hutě, doly z rukou našich nepřátel, Němců a zrádců — do správy lidu! Prostředky blahobytu a obrany naší země nesmí být v rukou Gerů, Larischů, Goeringů. Mír a štěstí lidu musí pevně ve svých rukou držet sám lid. Proto je nutno předat podniky Němců a zrádců novým orgánům lidu, Národním výborům. Po zásluze ztrestat ty, kteří lidu uloupili bohatství našich zemí.

Závodní výbory, složené z čestných a uvědomělých dělníků, techniků a inženýrů, kteří neohroženě pracovali proti nepřátelům a zrádcům našeho lidu, nechť organisují práci, aby pomohly Rudé armádě — naší osvoboditelce! Tím se účinně odvděčíte Rudé armádě, která Vám přinesla svobodu.

Statky národa — do služeb lidu!

Vše pro pomoc Rudé armádě-osvoboditelce!

Smrt našim nepřátelům, Němcům a zaprodancům! Ať žije svobodná práce ve prospěch svobodného demokratického lidu Československa!

Vojáci čs. armády z SSSR.

Za armádu lidu. Sborník dokumentů k bojovým tradicím našeho lidu a vojenské politice KSČ 1918—1945. Praha 1960, dok. čís. 159. — Též Za svobodu Československa, sv. II, Praha 1961, str. 570.

¹ Dne 30. dubna 1945 se tankisté 1. čs. samostatné tankové brigády spolu s Rudou armádou probíli do Ostravy. Sovětské velení připravilo operaci tak, aby Ostrava i její průmyslové okolí nebyly vážněji poškozeny a mohly ihned po skončení války sloužit hospodářské obnově Československa. Tento záměr byl splněn za účinné spolupráce civilního obyvatelstva, které často s nasazením vlastního života pomáhalo útočícím sovětským a československým jednotkám. Pracující Ostravska radostně vítali příchod osvobozenického vojska.

V telegramu zasláném Klementu Gottwaldovi popisuje generál Rudé armády Mechlis své dojmy z osvobozené Ostravy: „30. dubna jsem byl ve Vítkovicích a v Moravské Ostravě. Ve městech jsou stopy bojů. Ale když máme na zřeteli silný odpor Němců, nevypadají města špatně. Obyvatelé vyšli do ulic a nadšeně vítali Sovětskou armádu. Výkřiky „Nazdar!“ se rozléhaly ve všech ulicích. Možná říci, že uvítání našeho vojska bylo upřímné a teplé. Češi pohostili naše vojíny cigaretami a pivem, a zasypávali je květinami. Ze všech mi známých uvítání našeho vojska v Československu, bylo toto nejvřelejší. Vzpomínal jsem na prvé dny, kdy naše vojsko překročilo Karpaty. Učinili jsme opatření k zavedení pořádku a očistě Moravské Ostravy od těch, kteří zde vládli.“ (AÚV KSČ, Klement Gottwald, inv. j. III/22). Blíže viz zejména knihu Zd. Konečného a Fr. Mainuše „Osvobození severomoravského kraje ve světle kronik“ a studii Jana Beránka „1. čs. samostatná tanková brigáda v SSSR a její účast při osvobození Ostravska“, otištěnou v 2. svazku sborníku „Za svobodu Československa“, str. 534—585.